İşıq-zülmət... Dünyanın qoşa təzadı. Ana bətninin zülmətindən azad olan insan ömrü boyu zülmətdən işığa doğru yol gedir. Bu yollar öz işıq və zülməti ilə insanlara bərabər paylanmır. Kimisi üçün çilçıraqlı, al-əlvan, kimisi üçün zülmət, lap zülmət olur bu yollar, dünyaya həsrətli gözlərlə can atır. Kimisi də bu gözlərin işığına çevrilir...

Xalqımızın fədakar qızı Zərifə xanım Əliyeva da neçə-neçə gözlərin işığına dönmüş, özü də işıq olub parlamışdı. Akademik Zərifə Əliyeva insanları zülmət pəncəsindən qoparıb işığa qovuşduran, ziyasını itirmiş gözlərə nur çiləyən nəcib insan idi. Qibtə ediləcək bir tale yaşamışdı, təkcə alimliyi, həkimliyi ilə yox, dövlət xadiminin qızı, dövlət xadiminin ömür-gün yoldaşı, nəhayət, dövlət xadiminin anası kimi...

Bu, bir yaz günündə dünyaya göz açan və təbiətin oyandığı günlərin birində əbədiyyətə qovuşan böyük insan, görkəmli alim, əvəzolunmaz həyat yoldaşı, qayğıkeş ana haqqında bir xatirə, bir anım yazısıdır.

1923-cü il 28 aprel. Zərifə Əziz ci ildə tibb elmləri doktoru, alimlik qızı Əliyevanın doğum günü. Görkəmli alim Naxçıvan Muxtar Respublikası Şərur rayonunun Şahtaxtı kəndində dünyaya gəlmiş, 1942-ci ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olaraq, 1947-ci ildə həmin institutu müvəffəqiyyətlə bitirmişdir. Sonralar Moskvada Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunda oftalmologiya üzrə ixtisaslasma kursu keçmişdir. Elmi tədqiqata sonsuz marağı onu Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutuna gətirib çıxarmış, orada həkim-ordinator kimi fəaliyyətini davam etdirmisdir.

Zərifə xanım Əliyevanın elmi işçi kimi fəaliyyət göstərdiyi illərdə Azərbaycanda traxoma xəstəliyi geniş yayılmışdı. Nəticədə bu xəstəlik korluq hallarının ən geniş yayılmış səbəblərindən biri kimi dəhşətli ictimai bəlaya çevrilmişdi. Zərifə xanımın ilk elmi tədqiqatlarının mövzusunu həyat özü diktə etmişdir. Gərgin əməyin uğurlu yekunu olan sanballı bir elmi əsərin meydana çıxması Zərifə xanımın yüksək daxili mütəşəkkilliyindən, məqsədyönlülüyündən xəbər verirdi. Tədqiqat üçün elmi mövzular seçərkən problemlərə milli və dövlətçilik maraqlarından yanaşırdı.

Bu istiqamətdə apardığı tədqiqatlar 1960-cı ildə uğurla müdafiə etdiyi "Traxomanın digər terapiya üsulları ilə birlikdə sintomisinlə müalicəsi" mövzusunda namizədlik dissertasiyasının əsasını təşkil etdi. Traxoma xəstəliyinin müayinəsi və müalicəsi işlərini başa vurduqdan sonra Zərifə xanım Əliyeva oftalmologiya elminin müxtəlif sahələrində tədqiqatlarını istigamətləndirdi. Qlaukoma xəstəliyinin öyrənilməsi problemləri gənc alimi ciddi düşündürürdü. Həmin tədqiqatların nəticələrindən söhbət açan elmi işlərin mətbuatda dərc olunması klinik göz xəstəlikləri sahəsində çalışan həkimlərin biliklərinin güclənməsinə şərait yaratdı. 1960-1967-ci ilədək Zərifə xanım Oftalmologiya İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifəsində işləmiş, 1963-cü ildə keçmiş SSRİ Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən ona oftalmologiya ixtisası üzrə böyük elmi işçi adı verilmişdir. 1967-ci ildə Zərifə xanıma Azərbay can Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Göz Xəstəlikləri kafedrasına dosent vəzifəsində işləmək təklif olunur. Məlum olduğu kimi, bu institut, həyatının son illərində həmin kollektivin rəhbəri olmuş mərhum professor, Zərifə Əliyevanın atası dövlət xadimi Əziz Əliyevin adını daşıyırdı. O zaman Zərifə xanım həkimlik fəaliyyətini daha da püxtələşdirdi, bir çox cərrahiyyə əməliyyatlarında iştirak edir, xəstələrə tibbi məsləhətlər verirdi. Bununla kifayətlənməyən bacarıqlı alim bütün oftalmologiya təşkilatlarını və şöbələrini səfərbər edir, eyni zamanda, göz xəstəlikləri üzrə təkmilləşdirmə kurslarının dinləyici həkimləri ilə böyük pedaqoji işlə

məşğul olurdu. Qayğıkeş həkim elmi-tədqiqat işlərinin davam etdirilməsinə, oftalmologiyanın bir sıra aktual məsələlərinə böyük əhəmiyyət verirdi. Bu sırada diaqnostika, qlaukomanın və görmə organının iltihabi xəstəliklərinin müalicəsi və s. məsələlərə diqqət göstərirdi. Oftalmologiyanın elmi cəhətdən az araşdırılmış sahəsi, görmə orqanının peşə patologiyası onun marağına səbəb olur. 1968-ci ildə Zərifə Əliyeva məqsədyönlü şəkildə görmə orqanının peşə patologiyası üzrə işlərini davam etdirməyə başlayır. Bununla yanaşı, yod sənaye müəssisələrində, neft-kimya sənayesində çalışan şəxslərin görmə orqanına təsir edən amillərə xüsusi diqqət göstərirdi. Zərifə xanım problem üzərində iş apararkən bilavasitə sənaye müəssisələrində olur, zərərli peşə sahələrində çalışan insanları oftalmoloji müayinə edirdi. Bakının və Sumqayıtın bir sıra sənaye müəssisələrində, şin zavodunun sexlərində, laboratoriya şəraitində araşdırmalar keçirirdi. Zəngin klinik və təcrübəli tədgiqatlar nəticəsində alim, zəhərli maddələrin görmə organına təsirinin əsas cəhətlərini üzə çıxarır. Uzun illərin müşahidəsi, klinik tədqiqatların, eksperimentlərin yekunları Zərifə xanım Əliyevanın doktorluq dissertasiyasının bünövrəsini qoyur. Bir neçə ildən sonra o, "Azərbaycanın bir sıra kimya müəssisələrinin işçilərinin görmə orqanının vəziyyəti" mövzusunda yazdığı dissertasiya işini yekunlaşdırır və dünyanın ən tanınmış oftalmologiya mərkəzlərindən biri kimi şöhrətlənən Helmholts adına Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda müdafiə edir. Dissertasiya bu sahədə ilk əsərlərdən biri kimi

alim-oftalmologlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. İstedadlı alimə 1977-

rada işlədiyi gündən Zərifə xanım Əliyeva istedadlı gəncləri öz ətrafında toplayaraq elmi-tədqiqat işlərini, kadrların və elmi əməkdaşların hazırlanması prosesini uğurla təşkil edə bilir. Amma kafedrada olan mövcud baza elmi tədqiqatlarının keçirilməsi üçün əlverişli deyildi. Zərifə xanım bu problemin həlli üçün bir sıra konkret təkliflər irəli sürdü. 1977ci ildə professor Zərifə Əliyevanın təklifi ilə Bakı şəhərində Ümumittifaq Oftalmologlar Cəmiyyəti idarə heyətinin plenumu keçirilir. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, belə tədbir Bakıda ilk dəfə idi ki, keçirilirdi. Tədbiri həvata kecirmək ücün bövük təskilatçılıq bacarığı və zəngin təcrübə tələb olunurdu. Bütün ağırlığı Zərifə xanım öz üzərinə götürdü. Önun keçirilməsi həm ölkəmizdə, həm də keçmiş İttifagın ən aparıcı müəssisələrində, oftalmologiya xidmətinin inkişafında, habelə elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması işinə böyük kö-

məklik göstərdi. Onun təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə Bakı Kondisionerləri zavodunda, Azərbaycan Elmlər Akademiyası Fiziologiya İnstitutunda görmə orqanının peşə patologiyası laboratoriyaları yaradılır. 1979-cu ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Fiziologiya İnstitutunda Zərifə xanım Əliyevanın yaratdığı laboratoriyada az intensivli zəhərli istehsal sahələrində görmə orqanına fizioloji, klinik-funksional, histoloji mexanizmlərin təsirinin öyrənilməsi üzrə bir sıra qiymətli tədqiqatlar aparılırdı. Elmi tədqiqatların yekununda Zərifə xanım Əliyeva bir neçə monoqrafiya, o cümlədən, "Xroniki yod intoksikasiyası ilə bağlı oftalmologiya" monoqrafiyalarını çap etdirməyə nail oldu. Bu qiymətli əsərlər dünyanın elmi ictimaiyyətinin diqqətini özünə cəlb edə bildi. 1980ci ildə Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunun nəzdində məhz Zərifə xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Lazer Mərkəzi yaradılır. 1981-ci ildə oftalmologivanın inkisafına verdiyi böyük töhfəyə - görmə orqanının peşə patologiyası sahəsində apardığı tədqiqatlara görə Zərifə xanım Əliyeva ən yüksək - SSRİ Tibb Elmlər Akademiyasının akademiki M.İ.Averbax adına mükafatına layiq görüldü. Onu da xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, Zərifə xanım Əliyeva həmin mükafata layiq görülən ilk gadın alim idi.

İstedadlı alimin elmi işləri aktuallığı və yüksək səviyyəsi ilə seçilir. Xü-

nan monoqrafiyaları bu cəhətdən diqqəti daha çox cəlb edir. Bu kitablarda iki iri zavodda aparılan konkret tədqiqatlar harmonik şəkildə görmə orqanının peşə patologiyasının öyrənilməsinə ümumi metodik yanasma prinsiplərinin inkişafı ilə üst-üstə düşür. Zərifə Əliyevanın istifadə etdiyi ümumi iş prinsiplərinin qısaca şərhini belə səciyyələndirmək olar:

İstehsalatda zərərli amillərin təsiri bir qayda olaraq xroniki xarakter daşıyır və istehsalat sahələrində insan orqanizminə bir yox, kompleks halda amillər təsir göstərir. Odur ki, həmin amillərin tam aşkara çıxarılması, hər birinin konsentrasiyası və intensivliyinin ətraflı öyrənilməsi, işçilərin bu amillərlə əlaqəsinin xarakterinin müəyyənləşdirilməsi, sənaye müəssisəsində aparılan hər bir tədqiqatın ilkin mərhələsi, heyvanlar üzərində aparılan təcrübələr real iş şəraitinə uyğunlaşdırılır. Bu məqsədlə həmin hevvanlar xüsusi kameralarda hər gün iş yerlərinin yaxınlığında yerləşdirilir. Görmə organının vəziyyətinin öyrənilməsi bütün orqanizmin tədqiq edilməsi ilə birlikdə aparılır. Bu, göz xəstəlikləri simptomlarının başqa orqanların və sistemlərin zədələnməsi ilə nə kimi əlaqəli olduğunu üzə çıxarmağa imkan yaradır; işçilər üzərində aparılan tədqiqatlar aktuallığı

Bu baxımdan Zərifə Əliyevanın "İridodiaqnostika" monoqrafiyası naair eimi təaqiqat əsəri kimi oxucuların diqqətini özünə cəlb etmişdi. Həmin mövzunun araşdırılmasına maraq diaqnostikanın bu üsulunun bir çox somatik xəstəliklərin müəyyənləşdirilməsində istifadə olunmağa yönəldilirdi. Alimin gözün virus xəstəliklərinin öyrənilməsi sahəsində tədqiqatları da elmi yenilik idi. Bu baxımdan virus və peşə konyuktivitləri arasında differensial diaqnostikaya aid tövsiyələr işlənib hazırlanmış, gözün herpetik xəstəliyinin diaqnostikasına və müalicəsinə aid dərs vəsaiti nəşr edilmişdir. Zərifə xanım müasir mikrocərrahiyyə sahəsində glaukoma, katarakta xəstəliklərinin cərrahiyyə əməliyyatını araşdırmış və həyata keçirmişdir. Oftalmologiyanın digər məsələləri ilə bağlı elmi işlərini dövri mətbuatda tez-tez çap

Professor Zərifə Əliyeva səhiyyədə təkcə görkəmli pedaqoq kimi şöhrətlənməmişdir. O, fundamental elmi araşdırmaların müəllifi, tibb elminə nəhəng töhfələr vermiş görkəmli alim kimi də səhiyyə tarixində özünü təsdiqləmişdi. "Yaşla əlaqədar olaraq gözün və görmə-sinir yollarının dəyişikliyi" adlı monografiyası bunun əyani sübutudur. Burada konkret şəraitdə görmə orqanının vəziyvətini övrənən klinik istiqamətli elmi müddəaların bütöv bir silsiləsi öz əksini tapmışdır. Bu baxımdan Özbəkistanın "Medisina" nəşriyyatı tərəfindən çap edilmiş "Şəkərli diabet zamanı göz xəstəlikləri" adlı monoqrafiyası da görülən xeyirxah işin davamıdır. Bu təkrarsız əsərində Zərifə xanım sosial mənbə kimi Orta Asiya və Qafqaz regionunu götürərək insanlar arasında tez-tez rast gəlinən və kifayət qədər geniş yayılmış şəkərli diabet zamanı yaranmış göz xəstəliklərinin patoloji, klinik, diaqnostik və müalicəvi xüsusiyyətlərini araşdırırdı. Elmi istiqamətinə görə bu nəşr nadir əsər kimi bu gün də oftalmoloqların stolüstü kitabına çevrilib.

Zərifə xanım işinin gərginliyinə baxmayaraq, həmişə bir qadın, bir ana idi. Onu taniyanlarin qəlbində nümunəvi həyat yoldaşı, nümunəvi ana yaşayır.

Zərifə xanım genişprofilli mütəxəssis həkim olmaqla yanaşı, həm də gözəl pedaqoq idi. Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun göz xəstəlikləri kafedrasında oxuduğu mühazirələr bunu bir daha da sübut edir. Zərifə xanım elmdə həm də məktəb yaratmışdı. Bu onun əməkdaşlara göstərdiyi səmimi münasibətdə, ümumiyyətlə, inAKADEMİK

ZƏRİFƏ ƏLİYEVA

VƏ MİLLİ OFTALMOLOGİYAMIZ

sanlara olan sevgisində öz əksini tapmışdı.

İstər Oftalmoloqlar Cəmiyyətinin plenumlarında, qurultaylarında, Moskva Oftalmologlar Cəmiyyətinin plenar iclaslarında etdiyi məruzələr, istərsə də publisistik çıxışlarında Zərifə xanım Əliyeva özünü mahir natiq kimi göstərmişdir. Müxtəlif səviyyəli auditoriyalarda belə, onun deontologiya məsələlərinə həsr olunmuş məruzələri böyük maraqla dinlənilir, məruzəçinin fəlsəfəyə, səhiyyəyə aid ədəbiyyatı dərindən mənimsədiyi duyulurdu. Zərifə xanımın daxili aləmi, vəzifə borcu, xəstələrə və ətrafdakılara münasibəti 1983-cü ildə nəşr etdiyi "Həkimin əxlaqi tərbiyəsi, deontologiya, səhiyyə etikası və əxlaq məsələləri" əsərində özünün daha parlaq təcəssümünü tapmışdır. Bu mövzuya həsr olunan çıxışlarında Zərifə xanım bilik və təcrübəsini həkim həmkarlarına inam hissi ilə aşılayırdı. Ona görə çap etdirdiyi elmi əsərlər mahiyyət etibarilə daha geniş əhəmiyyət kəsb edir, təkcə səhiyyə sahəsində deyil, məişət və ailə əlaqələri də daxil olmaqla, bütövlükdə insanların qarşılıqlı münasibətinin öyrənilməsində mühüm rol oy-

Tibb işçilərinin vəzifə borcunu yerinə yetirməsi təkcə xəstəliyin müalicəsi və profilaktikasından ibarət deyil, həm də peşə fəaliyyəti ilə əlaqədardır. Zərifə xanım tibb işçisinin ətrafındakıların tərbiyəsində mühüm rol oynadığını, şəxsiyyət, əxlaq etalonu olduğunu xüsusi vurğulayırdı. Haqlı olaraq belə hesab edirdi ki, həkimin həyati mövqeyi onun xəstəyə münasibətini müəyyənləşdirən başlıca amildir: "Yalnız o şəxs həkimdir ki, xəstənin ağrılarını məhz özünün ağrıları hesab edir. Belə bir həkim üçün hər dəfə xəstəni qəbul etmək, hər dəfə xəstəliyə düçar olmuş insanla söhbət həm xəstə qarşısında, həm də cəmiyyət qarşısında, ən başlıcası isə öz vicdanı garşısında əxlaqi məsuliyyət deməkdir".

Zərifə xanım insanlara bütün var-

lığı ilə bağlı idi. Onların xeyirxahlığına, qayğıkeşliyinə, daxili aləminə vüksək givmət verirdi. Həmkarlarının, iş yoldaşlarının ona yaxınlaşması üçün şərait yaradırdı. Bundan irəli gələn ənənələr bu gün də öz dəyərini qoruyub saxlayır. Xəstənin qəlbinə yol tapmaq, onun etimadını qazanmag hər insana nəsib olmur. Zərifə xanım bunu məharətlə bacarırdı. xəstələrin hansı biri ilə bu və ya digər bir xəstəliyin profilaktikasına, müalicəsinə dair söhbət açırdısa, digər xəstələr də onun ətrafına toplaşar, söhbətlərini maraqla dinləyərdilər. Onların çöhrələrinə tamaşa edəndə Zərifə xanım bu adamların çəkdikləri iztirabları duyur, narahatlıqlarını qovmağa, ürəklərində sağalacaqlarına ümid işığı oyatmağa çalı-

Zərifə xanım daim tələsirdi. Elə bil ki, ulu Tanrının ona ömür payı ayıranda xəsislik etdiyini başa düşür və daha çox iş görmək üçün yollar arayıb axtarırdı. İstər elm sahəsində, istərsə də təcrübi həkimlikdə uca zirvələr fəth etsə belə, yenə də yollar axtarırdı. Zərifə xanım gözəl pedaqoq-tərbiyəçi idi, öz bilik və təcrübəsini insanlara qəlb hərarəti ilə payla-

Sadəliyi, ünsiyyəti, dərin səmimiyyəti ilə hamını heyran qoyurdu, insansevərlik, bəşərilik sanki bu insanın qanına hopmuşdu. Çox zaman insanlar onun yanına xahişə gəlirdilər. Zərifə xanım hamını səbirlə, təmkinlə dinləyər, əgər kömək etmək mümkündürsə, heç kəsi ümidsiz qaytarmazdı. Onun sadəliyində böyüklük var idi.

Yüksək mədəniyyəti, ünsiyyətdə səmimiliyi və istiqanlılığı, qayğıkeşliyi, ehtiyacı olanın köməyinə çatmaq bacarığı Zərifə xanımı insanlara humanist xidmət nümunəsinə çevirmişdi. Hədsiz dərəcədə xeyirxah bir insan olan Zərifə xanım yaşamaqdan, işləməkdən xüsusi zövq alır, həyatda və insanlara qarşı nikbin, xeyirxah və etimad ab-havası yaratmag üçün çox çalışırdı. Bu parlaq şəxsiyyət xeyirin təntənəsi, xalqın xoşbəxtliyi üçün əlindən gələni edirdi. Bu, onun həyatının əsas meyarı idi.

Artıq görkəmli alim idi və Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvü seçilmişdi, ancaq bütün bunlara baxmayaraq, Zərifə xanım özünəməxsus qayğıkeşliyindən əl çəkmir, insanların ehtiyaclarını başa düşür, özünü onların köməyinə çatdırırdı. Kimliyindən aslı olmayaraq, ondan ötrü insan taleyi, xoşbəxtliyi hər şeydən irəli idi. O, insanın ruhunu tuta bilir, hər kəsin ürəyinə yol tapır, məsələlərin mahiyyətini anlamağı bacarırdı. Yüksək peşəkarlığı, hərtərəfli biliyi, sadəliyi və xeyirxahlığı həmkarları arasında Zərifə xanımı dərin hörmət və nüfuz sahibi etmişdi.

Zərifə xanım alimlik istedadı ilə qeyri-adi təşkilatçılıq qabiliyyətini üzvi surətdə əlaqələndirirdi. Onun hərəkətləri həmişə dəqiq və düşünülmüş olardı. Buna görə də cəmiyyətdə o, son dərəcə dəqiq və məsuliyyətli bir insan kimi tanınmışdı. Bu xarakteri dəyişməz olaraq qalırdı. Heç zaman, heç bir yerdə şəxsiyyətini dilinə gətirməzdi, bir qayda olaraq hərtərəfli, əsaslandırılmış mövqe tuturdu. Zərifə xanım hamıya eyni dərəcədə diqqət və qayğı göstərirdi. Bir elmi rəhbər kimi əməkdaşların qarşısında konkret yerinə yetirilə bilən, böyük əhəmiyyət daşıyan və perspektivli vəzifələr qoymaq bacarığı ilə fəralənirdi.

Zərifə xanım tibb kadrlarının mənəvi tərbiyəsinə böyük əhəmiyyət verir, arzulayırdı ki, onlar şəxsi dəyərləri dərk etməklə yanaşı, peşə borclarını vicdanla həyata keçirmək qabiliyyətinə malik olsunlar. Çünki Zərifə xanım da tibb sahəsini özünə peşə seçəndən bu xarakteri özünə aşılamış, adi ordinatordan akademikliyə qədər uzanan ağır və şərəfli yolda ləyaqətlə doğrultmuşdu.

Akademik Zərifə xanım Əliyeva ömrü boyu böyük ictimai iş aparmış, keçmiş SSRİ-nin Sülhü Müdafiə Komitəsinin üzvü, Azərbaycan Sülhü Müdafiə Komitəsi sədrinin müavini, "Bilik" Cəmiyyəti İdarə Heyətinin üzvü və keçmiş İttifaqın Oftalmoloqlar Elmi Cəmiyyəti İdarə Heyətinin üzvü olmuşdur. O, həm də "Oftalmologiya xəbərləri" jurnalının redaksiya heyətinin üzvi idi. Görkəmli oftalmoloq alim ölkəmizin bir sıra orden və medalları ilə təltif edilmiş, Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdü.

Zərifə xanım Əliyevanın on beş monoqrafiya və iki yüzə qədər məgalə, məruzə, metodik vəsaitlərdən ibarət elmi irsi bu gün də aktuallığını itirməyib, günün müasir tələblərinə cavab verir.

Zərifə Əliyeva milli oftalmologiyamızın inkişafı üçün çox işlər görmüşdü. Arzularından biri də Azərbaycanda yeni oftalmoloji kompleksin tikilməsi idi. Hələ o vaxtlar Zərifə xanımın kompleksin tikilməsi ilə bağlı təşəbbüsündən sonra ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin sərəncamı ilə həmin kompleksin tikintisinə başlandı. SSRİ Plan Komitəsinin sədri Baybakovla maliyyəsmeta məsələləri də müəyyənləşdirildi. 1982-ci ildə akademik S.Fyodorovun verdiyi layihə təsdiq olundu. Bu kompleks bütün İslam aləmindən olan dövlətlərə xidmət etmək üçün nəzərdə tutulmuşdu və layihə də buna uyğun tərtib edilmişdi. Onun yaxınlığında məscidin tikilməsi də planlaşdırılmışdı. Onu da xüsusi vurğulamaq yerinə düşərdi ki, kompleksin layihəsi 1988-ci ildə Avstriyada keçirilən "Tibb idarələri layihələri" müsabiqəsində birinci yerin qalibi olmuşdur. Təməli ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan bu kompleks uğurla fəaliyyət göstərir. Bu şəfa ocağında dünyanın ən gözəl neməti olan gözlərin nurunun itirilməsi təhlükəsindən xilas olacaq insanlar bu nəhəng kompleksin təşəbbüsçüsü olmuş gözəl həkim, xeyirxah insan Zərifə xanımı böyük hörmət və məhəbbətlə yad edirlər. Lakin dünya tibb aləmində xidmətlərinə görə ən ali Averbax mükafatına layiq görülmüş Zərifə xanım Əliyevanın ən böyük mükafatı xalqın böyük məhəbbətidir. Nəsillər bir-birini əvəz etsə də, bu nəcib insan, görkəmli alim, ictimai xadim Zərifə xanım Əliyevanın adı bitib-tükənməyən hörmət və sevgi ilə xatırlanacagdır.

> Kərəm KƏRİMOV, Əməkdar elm xadimi, professor.